Memo

Zaaknummer: 009884448

gemeente Weststellingwerf

Aan	:	de gemeenteraad
Van	:	Het college van B&W
Team	:	Opgaven, Programma's & Projecten
Datum	:	8 november 2021
Onderwerp	:	Rijksproject Toekomst Religieus Erfgoed (Kerkenvisie)
Bijlage memo	:	-
N.a.v. toezegging raad d.d.:		-

Beste raadsleden,

Via deze memo informeren wij u over de wijze waarop wij als gemeente uitvoering geven aan het Rijksprogramma Toekomst Religieus Erfgoed.

Inleiding
Het Rijk (Ministerie OCW) is dit programma gestart in verband met de leegloop en verwachte leegstand van kerken in de komende 3-7 jaar. Binnen dit programma is via de Rijksdienst van het Culturele Erfgoed (RCE) geld beschikbaar gesteld voor gemeenten voor de uitvoering hiervan.
Onze gemeente heeft, met 28 (van oorsprong) gebedsgebouwen, een decentralisatie-uitkering gekregen voor de uitvoering van dit project. Dit is via de gemeentefondsuitkering aan ons uitgekeerd.
Het project kan binnen het beschikbare budget worden uitgevoerd. Dit is inclusief ambtelijke capaciteit.

Waarom doen we mee aan dit project?
Kerken zijn unieke gebouwen en bepalen het beeld van de omgeving. Veel van deze kerken hebben een monumentale status. Helaas is leegloop van kerken een landelijk probleem en wordt het voor kerkgenootschappen steeds moeilijker hun kerkgebouw te onderhouden. Dit kan uiteindelijk voor leegstand van kerkgebouwen zorgen. Dit herkennen we ook in onze gemeente. Er bereiken ons vragen over mogelijkheden voor de toekomst. Men geeft aan dat er sprake is van een drastisch slinkend ledenaantal, waardoor ze moeite hebben om financieel het hoofd boven water te houden. De kosten zijn steeds moeilijker op te brengen en daarom zoekt men naar een oplossing.

Om kerkbesturen hierin te ondersteunen hebben we een plan van aanpak opgesteld, waarmee we dit vraagstuk in Weststellingwerf analyseren en hoe we met kerkeigenaren in gesprek gaan.
Dit geeft kerkeigenaren de kans om inzicht te krijgen in ruimtelijke kaders, elkaars oplossingen en hulp bij subsidies. Er zijn in Nederland al veel mooie voorbeelden van kerkgebouwen met meervoudig gebruik of passend hergebruik, wat we gebruiken als inspiratie voor dit project.
Binnen onze gemeente kennen we al een aantal kerken die een andere invulling/bestemming hebben gekregen. Voorbeelden hiervan zijn o.a. de kerken in Oldetrijne en Vinkega die nu een dorpshuisfunctie hebben, de P. Stuyvesantkerk in Peperga wordt (tijdelijk) gebruikt als Bed & Breakfast en het kerkje in De Hoeve wordt verbouwd tot woonhuis.

Daarnaast zien we in de praktijk dat kerkgemeenschappen gaan samenvoegen, waardoor kerkgebouwen leeg komen te staan. We merken dat er genoeg belangstelling is voor leegstaande kerken die te koop worden aangeboden, maar dat het voor belangstellenden een zoektocht is naar wat kan en mag.

Plan van Aanpak
Voor de totstandkoming van de uitvoering van dit project hebben we een plan van aanpak opgesteld.
Op basis van dit plan wordt niet de toekomstige mogelijkheid per kerkgebouw bepaald, maar worden toekomstige afspraken gedefinieerd. Het resultaat van de dialoog is dat er procesafspraken tussen partijen worden gemaakt hoe er gehandeld zal worden als er zich concrete ontwikkelingen voordoen rondom een kerkgebouw.
Op deze manier blijven we binnen onze rol als gemeente, houden we de aanpak overzichtelijk en de inzet vanuit de organisatie beperkt. Steunpunt Monumentenzorg kan ons voorzien van advies, het Rijk organiseert webinars en informatiebijeenkomsten voor kennisdeling en ondersteuning en biedt procesadviseurs aan die ons tot 2022 kunnen adviseren.

Het plan van aanpak is opgebouwd in 3 fasen:

Fase 1: Inventarisatie
Om een goed beeld te krijgen waar de komende jaren knelpunten gaan ontstaan bij het beheer en onderhoud van kerkelijke gebouwen is samen met de Provincie een enquête opgesteld en uitgezet.
De uitkomst wordt momenteel geanalyseerd en op ***18 november a.s.*** met de kerkeigenaren besproken.
Daarnaast worden ook al wat ideeën uitgewisseld en is er ruimte voor onderlinge ontmoetingen.

Fase 2: Analyse
Op basis van de uitkomst van de enquête (20 van de 28 kerken hebben hierop gereageerd) worden gesprekken ingepland met de kerken waar sprake is van een knelpunt of waar knelpunten worden verwacht.
Aan de hand van de resultaten van de eerste fase worden de onderwerpen voor het gesprek bepaald.
We nemen hierin de belangrijkste thema's mee. Door deze gesprekken krijgen we goed in beeld wat er op ons afkomt en wat daarbij komt kijken. Ook maken we afspraken hoe met elkaar om te gaan in de toekomst en welke verwachtingen we van elkaar kunnen hebben.
Nadat de gesprekken hebben plaatsgevonden gaan we aan de slag met het opstellen van een concept-handelingskader (aangegeven problemen, aandachtspunten of specifieke thema's), waarin ook een strategie wordt beschreven (hoe we ermee om willen gaan als kerkeigenaren naar ons toe komen). Daarnaast wordt er een handreiking voor de kerkeigenaren in opgenomen.

Resultaat:
- we hebben in beeld welke ontwikkeling er per kerkgebouw te verwachten zijn en wat er de komende jaren op ons af komt
- we hebben een handreiking voor eigenaren van kerkgebouwen
- we hebben een handelingskader voor leegstaande en/of vrijkomende kerkgebouwen
- we kunnen beoordelen welke (kansrijke) acties van de gemeente nodig zijn

Fase 3: Handelingskader
De concept-handelingskader wordt besproken met de kerkeigenaren en ter besluitvorming aan ons college voorgelegd. Hiermee hebben we onze rol als gemeente duidelijk ingekaderd en weten kerkeigenaren waar ze aan toe zijn. Nadat dit is vastgesteld, wordt deze ter informatie naar de raad gestuurd.

Globale* planning

Actie	Wanneer*
Inventarisatie	2e/ 3e kwartaal 2021
Analyse	4e kwartaal 2021
Handelingskader	1e/2e kwartaal 2022

De projectgroep bestaat uit:
Dennis Mous - Projectleider
Petra de Ruiter - Projectondersteuning
Jan van Opstal - Vrijwilliger (predikant met emeritaat)